

บทที่ 2

แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนา "ลักษณะสมัยใหม่" (Modernity)

นับตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันนี้ เราจะพบว่าสังคมมนุษย์ไม่เคยหยุดนิ่งอยู่กับที่เลย เพราะได้มีหลายสิ่งหลายอย่างซึ่งเป็นสิ่งใหม่ (Innovation) เกิดขึ้นมาและสิ่งใหม่ ๆ เหล่านี้ไม่ว่าจะเป็น วัตถุ หรือความคิด ก็ได้มีการแพร่กระจายไปในสังคม (Diffussion) ซึ่งได้นำไปให้เกิดปฏิกิริยาการตอบรับหรือปฏิเสธจากสังคมนั้น กระบวนการนี้ก็คือ กระบวนการที่เราเรียกว่า กระบวนการเปลี่ยนแปลงสังคม (9 : 2) การเปลี่ยนแปลงสังคมนี้เราอาจแบ่งออกได้เป็นสองระดับ ดังนี้ (9 : 3)

1. ระดับบุคคลหรือระดับจุลภาค (Micro - individual or Atomic Level)
2. ระดับสังคมหรือระดับมหภาค (Macro - societal or Polar Level)

การพัฒนา (Development) หรือการพัฒนาไปสู่สมัยใหม่ (Modernization) ก็เป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในรูปแบบหนึ่ง การพัฒนาไปสู่สมัยใหม่นั้นนักวิชาการหลายท่านต่างก็ได้ให้คำนิยามไว้แตกต่างกันไปตามสาขาของตน ซึ่งวีเนอร์ (Weiner) ได้เสนอไว้ว่า (19 : 39) ถ้าเป็นนักเศรษฐศาสตร์ก็จะมองกระบวนการเปลี่ยนแปลงไปสู่ลักษณะใหม่ใน ความหมายของความสามารถของบุคคลในการที่จะนำเอาเทคนิควิทยาการต่าง ๆ เข้ามาใช้ เพื่อควบคุมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งนี้เพื่อให้ได้มาซึ่งจำนวนผลผลิตต่อหัวของ ประชากร (GPA) ที่สูงขึ้น แต่ถ้าหากเป็นนักสังคมวิทยาและนักมานุษยวิทยาจะศึกษาถึงโครงสร้างใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมและให้ความสนใจกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคม เมื่อมีอาชีพใหม่เกิดขึ้น สถาบันการศึกษาได้รับการพัฒนาให้สลับซับซ้อนมากขึ้นและมีรูปแบบของ ชุมชนของสังคมแบบใหม่เกิดขึ้น นอกจากนั้นนักสังคมวิทยายังพยายามศึกษาถึงลักษณะที่ก่อให้เกิด ความแตกแยกซึ่งเกิดจากกระบวนการสมัยใหม่ เช่น ศึกษาถึงความตึงเครียดที่เพิ่มขึ้น ความ

ความพิการทางจิตใจ ความรุนแรง การหย่าร้าง ปัญหาเด็กเกเร ปัญหาผิว ปัญหาศาสนาและ
ปัญหาการขัดแย้งทางชนชั้น สำหรับนักรัฐศาสตร์ได้มองกระบวนการเปลี่ยนแปลงนี้ในด้านปัญหา
การปกครองประเทศ การจัดรูปแบบ การปกครองของสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปสู่ลักษณะ
สมัยใหม่

การตีความลักษณะสมัยใหม่ในลักษณะ เช่นนี้นักวิชาการบางท่านได้ให้ความเห็นว่า
ทำให้ไม่สามารถครอบคลุมถึงลักษณะสมัยใหม่ได้หมด คือ ไม่กว้างพอที่จะครอบคลุมถึงเรื่อง
เศรษฐกิจ, สังคมและการเมืองแบบสมัยใหม่ได้ ดังนั้นมีนักวิชาการบางท่านชี้ให้เห็นว่าลักษณะ
สมัยใหม่นี้ไม่ได้เริ่มต้นจากลักษณะของสังคม หากแต่ต้องเริ่มต้นจากลักษณะของบุคคล เช่น
ซีริล แบลค (Cyril Black) ซึ่งเป็นนักประวัติศาสตร์ได้ให้ความเห็นว่า สังคมสมัยใหม่คือ
สังคมที่มีความก้าวหน้าของความรู้ใหม่ ๆ และมีบุคคลที่มีความสามารถในอันที่จะเข้าใจความลึ
ลับของธรรมชาติและสามารถประยุกต์ความรู้ใหม่ ๆ นี้เพื่อประโยชน์ต่อกิจกรรมของมนุษย์
เดวิด แมค แคลแลนด (David Mc Clelland) ได้มองในทัศนะของนักจิตวิทยาว่า การพึ่ง
ตนเองและการมีจิตใจที่จะทำอะไรให้บรรลุผลสำเร็จเป็นคุณสมบัติสำคัญของคนสมัยใหม่
อาร์โนล แอนเดอร์สัน (Arnold Anderson) และ เอ็ดเวิร์ด ชิล (Edward Shild) ซึ่ง
เป็นนักเขียนเกี่ยวกับการศึกษาได้เน้นถึงการพัฒนาทักษะและความคิดสร้างสรรค์ภายในตัวบุคคล
อเล็ก อินเคลเลส นักสังคมวิทยาได้ทำการสำรวจใน 6 ประเทศและสรุปว่า มีทัศนคติบาง
อย่างที่คนในสังคมสมัยใหม่มีเหมือนกัน แม้ว่าจะต่างวัฒนธรรมกัน เช่น แนวโน้มในการ
ยอมรับความคิดใหม่ ความพยายามที่จะใช้วิธีการใหม่ ๆ ความพร้อมที่จะแสดงความคิดเห็น
ความรู้สึกเกี่ยวกับเวลาซึ่งทำให้คนสนใจกับปัจจุบันหรืออนาคตมากกว่าอดีต ความรู้สึกของการ
ตรงเวลา ความสนใจกับการวางแผน การจัดการและความมีประสิทธิภาพ การมอง
โลกในลักษณะที่สามารถคาดคะเนได้ ความเชื่อมั่นในวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความเชื่อ
ในความยุติธรรม

ในรายละเอียดของงานวิจัยซึ่ง อเล็ก อินเคลเลส ได้ทำการศึกษาในประเทศ
อาร์เจนตินา ชิล อินเดีย ปากีสถาน อิสราเอล และไนจีเรีย โดยทำการวิเคราะห์
ลักษณะสมัยใหม่ระดับบุคคลและปัจจัยแวดล้อมและสรุป ดังนี้ (10 : 19 - 32)

ก. การวิเคราะห์ตัวบุคคล

1. เป็นผู้พร้อมจะเปิดรับประสบการณ์ใหม่ ๆ คือ คนที่มีลักษณะแบบดั้งเดิมนั้นจะยอมรับความคิดและการกระทำใหม่ ๆ น้อยกว่าผู้ที่มีลักษณะสมัยใหม่ ดังนั้นในทันทีที่คนที่มีลักษณะสมัยใหม่ก็คือ ผู้ที่พร้อมจะทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยแนวทางใหม่ ๆ คือ เป็นผู้ยอมรับสิ่งแปลกใหม่ในชีวิต
2. เป็นผู้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเกี่ยวกับกับการเปิดรับประสบการณ์ใหม่ แต่การเปิดรับประสบการณ์ใหม่เป็นความเต็มใจที่จะทำสิ่งใหม่ ๆ สำหรับตัวเอง ส่วนความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมนี้ คือ การยอมรับความเปลี่ยนแปลงในองค์การทางสังคม เช่น การมีส่วนร่วมทางการเมือง
3. การขยายขอบเขตความคิดเห็น คือ ความสามารถในการจัดระบบความคิด สามารถคิดถึงสิ่งซับซ้อน ไม่ใช่เฉพาะเพียงสภาพแวดล้อมที่เขาเผชิญอยู่ หากแต่ยังสามารถเข้าใจปัญหาอื่น ๆ มากมาย เช่น การที่เขาสามารถควบคุมภาพตัวของเขาเองอยู่ในตำแหน่งนายกรัฐมนตรีหรือผู้นำรัฐบาล และสามารถแนะนำได้ว่าถ้าเขาเป็นนายกรัฐมนตรีเขาควรจะแก้ปัญหาประเทศได้อย่างไร
4. มีความสนใจเกี่ยวกับข่าวสารข้อเท็จจริงต่าง ๆ
5. เห็นคุณค่าของเวลา คนที่มีลักษณะสมัยใหม่จะเป็นคนตรงต่อเวลา และมีแนวโน้มที่จะมองปัจจุบันหรืออนาคตมากกว่าอดีต
6. เชื่อถือในความสามารถของมนุษย์ คือ เป็นผู้ที่เชื่อว่ามนุษย์สามารถเรียนรู้วิธีการควบคุมสภาพแวดล้อม
7. มีการวางแผนในการดำเนินชีวิต ผู้ที่มีลักษณะสมัยใหม่จะมีแนวโน้มของการวางแผนในระยะยาว ทั้งในเรื่องเกี่ยวกับกิจกรรมทั่วไปและในส่วนที่เป็นเรื่องของตนเอง
8. มีความสามารถในการคาดคะเนเหตุการณ์ เชื่อในหลักของเหตุผล
9. เห็นคุณค่าของความชำนาญด้านเทคนิค
10. มีความมุ่งหวังทางการศึกษาและอาชีพ ผู้ที่มีลักษณะสมัยใหม่จะเป็นผู้ที่มีความสนใจในการศึกษาที่สูงกว่าภาคบังคับ มุ่งหวังที่จะให้บุตรของเขาละทิ้งงานอาชีพในแบบดั้งเดิม และรับเอาอาชีพใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิถีทางใหม่ ๆ
11. ความตระหนักและความเคารพในศักดิ์ศรีของผู้อื่น
12. มีความเข้าใจในเรื่องการผลิต

ข. การวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อม

1. ระบบเครือญาติและระบบครอบครัว (Kinship and family) คนที่อยู่ในสังคมแบบใหม่ (สังคมอุตสาหกรรม) จะมีความรับผิดชอบครอบครัวและญาติพี่น้องเป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะสามารถที่จะทำงานมาเลี้ยงดูครอบครัวได้มากกว่าบุคคลที่ประกอบอาชีพทำนา
2. สิทธิสตรีจะเพิ่มมากขึ้น (women's rights) เนื่องจากทัศนคติของผู้ชายจะยอมรับสภาพและสิทธิสตรีว่าเท่าเทียมกับผู้ชาย
3. การควบคุมการเกิดและการจำกัดขนาดของครอบครัว (Birth control, or restriction of family size) ไหลลดลงโดยบุคคลจะมีความพร้อมที่จะจำกัดขนาดของครอบครัวและมีทัศนคติเกี่ยวกับการควบคุมการเกิดที่ถูกต้อง
4. ความเชื่อในเรื่องศาสนา (Religious) ความเชื่อในเรื่องศาสนาจะลดลงเมื่อมีการพัฒนาในด้านการศึกษา โดยจะมีความเชื่อในหลักทางวิทยาศาสตร์ มีประสบการณ์ในการทำงานอุตสาหกรรมและมีประสบการณ์ในสังคมเมืองมากขึ้น
5. การให้ความเคารพในผู้สูงอายุ (Aging and the aged) การให้ความเคารพผู้สูงอายุจะยังคงมีอยู่ในสังคมสมัยใหม่
6. การเมือง (Politics) คนที่มีลักษณะสมัยใหม่จะมีความทันสมัยในเรื่องการเมืองด้วย คือ จะมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการเมืองเป็นอย่างดี
7. การสื่อสารทั้งในรูปของสื่อมวลชนและสื่ออื่น ในสังคมสมัยใหม่จะมีความเชื่อในสื่อมวลชนมากกว่าที่จะเชื่อถือประเภทอื่นและความเชื่อในตัวบุคคลในชุมชนจะลดลง
8. การบริโภคนิยม (Consumerism) คนที่ทันสมัยจะรู้จักใช้จ่าย รู้จักซื้อของใช้ที่ดีกว่าคนที่ทันสมัยน้อยกว่า
9. การจัดช่วงชั้นทางสังคม (Social stratification) สังคมแบบดั้งเดิมจะมีการเลื่อนชั้นทางสังคม (social mobility) ในอัตราที่น้อยมากจนเรียกได้ว่าเป็นระบบปิด แต่ในสังคมสมัยใหม่คนในสังคมสมัยใหม่จะเชื่อว่าการเลื่อนชั้นทางสังคมในอนาคตเป็นสิ่งเป็นไปได้ทั้งสำหรับตนเองและบุตร
10. ความผูกพันกับงาน (work commitment) คนที่มีลักษณะสมัยใหม่จะยอมรับการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมมากกว่าคนที่มีลักษณะสมัยใหม่น้อยกว่า ซึ่งอาจจะไม่ผูกพันกับงาน เช่น มาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมชั่วคราวเท่านั้น

สำหรับ โจเซฟ เอ คาล (Joseph A. Kahl) ได้สรุปลักษณะทั่ว ๆ ไป เพื่อเปรียบเทียบลักษณะสังคมแบบคังเคิมและสังคมสมัยใหม่ ดังต่อไปนี้ (20 : 4 - 5)

1. มีการแบ่งงานกันทำ โดยมีตรรกะหนึ่งง่าย ๆ ในการกำหนดลักษณะของการมีงานทำของสังคมทั้งสองแบบ กล่าวคือ สังคมแบบคังเคิมนั้นมีสัดส่วนของผู้ออกอาชีพเกษตรกรรมจะมีมากกว่าร้อยละ 70 - 80 ที่เหลือจากนั้นจะเป็นผู้ทำงานประเภทช่างฝีมือ นักกฎหมาย และพระ ฯลฯ ส่วนในสังคมสมัยใหม่จะมีผู้ทำงานเกษตรกรรมน้อย คือ มีเพียงร้อยละ 10 เท่านั้น และงานประเภทอื่น ๆ จะเป็นงานประเภทรับจ้างทำงานอุตสาหกรรม สมุดบัญชี เสมียน พนักงานบริษัท ทหารและวิศวกร ฯลฯ
2. มีการใช้ประยุกต์การสมัยใหม่ หมายถึง การใช้เครื่องมือ เครื่องใช้ที่ทันสมัยในการผลิต มีการค้นคว้าวิจัยในทางวิทยาศาสตร์ในสังคมสมัยใหม่ ส่วนสังคมแบบคังเคิมยังคงใช้วิธีการผลิตแบบประเพณีสืบต่อกันมา
3. ระดับการกลายเป็นเมือง เมื่อมีการรับเอาเทคนิคและวิทยาการสมัยใหม่มาใช้ในการผลิตในทางเกษตรกรรม ย่อมทำให้สัดส่วนของการใช้ที่ดินกับแรงงานของคนต่ำลงไป ทำให้สังคมส่วนใหญ่กลายเป็นเมือง
4. เศรษฐกิจ สังคมแบบคังเคิมมีพื้นฐานทางเศรษฐกิจเป็นแบบท้องถิ่น ซึ่งมีการผลิตส่วนใหญ่อยู่ในระดับเลี้ยงตัวเองได้ ส่วนตลาดสังคมสมัยใหม่มีพื้นฐานอยู่ในระดับชาติ มีรายได้คอหัวและการบริโภคสูง
5. ระบบของการแบ่งส่วนช่วงชั้นทางสังคม ในสังคมแบบคังเคิมนั้นการแบ่งช่วงชั้นมีเพียงระหว่างเจ้าของที่ดินกับผู้เช่าที่ดิน ซึ่งมีความเหลื่อมล้ำกันมากทั้งในด้านศักดิ์ศรีและฐานะความเป็นอยู่ ฯลฯ ส่วนในสังคมสมัยใหม่นั้นช่วงของการแบ่งชั้นหรือสถานะภาพขึ้นอยู่กับการแบ่งงานทำ ซึ่งมีงานต่าง ๆ มากชนิดให้ทำมากขึ้น แต่ความเหลื่อมล้ำทั่วไปด้านศักดิ์ศรีและฐานะความเป็นอยู่มีความแตกต่างกันไม่มากนัก มีการกระจายรายได้และอำนาจเพื่อความเที่ยงกันตลอดจนอัตราของการเลื่อนชั้นทางสังคมที่สูงขึ้น

6. การศึกษากับการสื่อสารและคมนาคม สังคมแบบดั้งเดิมเป็นสังคมที่ผู้คนที่ต้องการศึกษา ถึงแม้ว่าผู้น่าจะมีระดับการศึกษาสูง ส่วนในสังคมสมัยใหม่นั้นคนจะรู้หนังสือ ประชาชน จะได้รับการศึกษาก็มีความแตกต่างกันอย่างมากในด้านการศึกษาระหว่างผู้นำกับประชาชน ระบบ การศึกษาเน้นหนักไปในด้านการศึกษาขอเท็จจริงและด้านเทคนิคต่าง ๆ ระบบการสื่อสารมวลชน เป็นตัวกลางสำคัญในการให้ข่าวสารและการศึกษาของประชาชน

7. ระบบค่านิยม ความแตกต่างในด้านค่านิยมของคนในสังคมดั้งเดิมกับคนในสังคม สมัยใหม่ คนในสังคมดั้งเดิมนั้นยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีไม่ยอมเปลี่ยนแปลงไปตามกาล เวลา เชื่อถือในสิ่งศักดิ์สิทธิ์และตกอยู่ใต้อำนาจของสิ่งลึกลับ ไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง ส่วน ค่านิยมของคนในสังคมสมัยใหม่นั้นเป็นเรื่องของความมีเหตุผลยอมรับและเลือกในสิ่งที่สามารถ พิสูจน์ได้และย้ำในด้านความรับผิดชอบของบุคคลเหล่านี้ เป็นต้น

ค่านิยมสมัยใหม่จะเป็นส่วนหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการของการเปลี่ยนผ่านจาก สังคมดั้งเดิม ไปเป็นสังคมสมัยใหม่

กาลจึงได้ใช้ประเภทค่านิยม 14 ประเภทเป็นเครื่องมือในการวัดความทันสมัยของ บุคคลดังนี้

1. การกระทำอย่างจริงจัง (Activism) เป็นค่านิยมแบบหนึ่งซึ่งมีลักษณะตรงกัน ข้ามกับค่านิยมแบบการกระทำที่ขึ้นอยู่กับชะตากรรม (fatalism) ค่านิยมทั้งสองแบบนี้จะแสดง ให้เห็นถึงระบบคุณค่าที่แตกต่างกันระหว่างสังคม แบบอุตสาหกรรมและสังคมชนบท ในสังคม ชนบทนั้นโครงสร้างของสังคมทำให้ประสบการณ์ของคนในสังคมนั้นมีแนวโน้มให้เป็นคนที่ต้องขึ้น อยู่กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เช่น ดิน ฟ้า อากาศ เป็นต้น ฯลฯ จึงทำให้เขามีค่านิยมที่ ยึดมั่นอยู่กับประเพณี เรียนรู้จากสิ่งที่ต้องการปฏิบัติสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษและปรับตัวให้ เข้า กับสิ่งนั้นมากกว่าที่จะมีการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน คนประเภทนี้เป็นคนที่ล้าสมัยและเชื่อถือชะตา กรรม ในทางตรงกันข้ามกับคนสมัยใหม่ซึ่งมีค่านิยมที่จะใช้เทคนิควิทยาการต่าง ๆ เพื่อที่จะ เปลี่ยนแปลงโลกให้เป็นไปตามวิถีทางที่เขาต้องการ เขาเหล่านั้นเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงยอม

เกิดขึ้นได้เสมอ คนพวกนี้เรียกว่าเป็นคนสมัยใหม่มีความตื่นตัวอยู่เสมอ (Activist) ดังเช่นในการวัดค่านิยมแบบนี้โดยการใช้ข้อความเข้าด้วยกันและสำหรับข้อความที่ใช้เป็นตัวอย่างข้างล่างนั้น ถ้าบุคคลใดเห็นด้วยกับข้อความนี้ถือว่าบุคคลนั้นมีค่านิยมแบบมีการกระทำที่ขึ้นอยู่กับชะตากรรม ส่วนผู้ที่ไม่เห็นด้วยถือว่าค่านิยมแบบมีการกระทำจริงจัง

"การวางแผนเพื่อที่จะทำงานสักอย่างหนึ่งนั้นมันจะทำให้เกิดความยุ่งยาก เพราะแผนทุกอย่างทำให้สำเร็จยาก"

2. การจัดช่วงชั้นของโอกาสก้าวหน้าในชีวิต (stratification of life chances) เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะประการแรกที่ว่าคนสมัยใหม่จะมีค่านิยมว่า ทุกคนจะมีโอกาสที่จะเจริญก้าวหน้าทัดเทียมกันเสมอ ถ้าหากว่าเขามีความสามารถและมีความมุ่งมั่นปรารถนาที่จะสร้างชีวิตของเขาให้เจริญก้าวหน้าโดยไม่คำนึงถึงว่าตนจะมาจากครอบครัวที่ยากจนสักปานใด สำหรับค่านิยมทางสังคมแบบนี้แสดงให้เห็นว่าสังคมนั้นพิจารณาบุคคลจากความสามารถมิใช่พิจารณาจากตัวบุคคล จากความสามารถ (achieved) มิใช่พิจารณาจากชาติกำเนิด (ascribed) เป็นเกณฑ์ ถ้าหากผู้ใดมีค่านิยมแบบประการหลังนี้ เขาก็จะเห็นด้วยกับข้อความดังต่อไปนี้

"คนเราสมัยนี้จำเป็นจะต้องรู้จักคนใหญ่คนโตไว้ จึงจะก้าวหน้าดีในการงาน"

3. การจัดช่วงชั้นของชุมชน (Community Stratification) เป็นการพิจารณาค่านิยมอีกแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึก (perception) ของบุคคลที่มีต่อชุมชนของตน บุคคลที่ยึดมั่นอยู่กับขนบธรรมเนียมประเพณีมองเห็นว่าชุมชนเขาหรือท้องถิ่นของเขาขึ้นอยู่กับมือของผู้นำเพียงไม่กี่คน ซึ่งมีความสนใจน้อยมากต่อความคิดเห็นของมวลชน ส่วนบุคคลสมัยใหม่กลับมีค่านิยมที่ตระหนักว่าชุมชนของเขาหรือท้องถิ่นของเขาขึ้นอยู่กับหลักประชาธิปไตยในการปกครองของแต่ละคน ต่างก็มีสิทธิ์ที่จะแสดงความคิดเห็นซึ่งมีผลต่อนโยบายของรัฐบาลและเขาจะไม่เห็นด้วยกับข้อความข้างล่างนี้ คือ

"เมืองนี้ตกอยู่ในกำมือของคนกลุ่มน้อยเพียงกลุ่มเดียว ประชาชนธรรมดาจะไม่มีปากเสียงนัก"

4. การให้ความสำคัญสูงสุดแก่งานอาชีพ (Occupation Primacy) เป็นที่ยอมรับกันว่าคนสมัยใหม่จะมีค่านิยมที่มุ่งมาดปรารถนาที่จะประสบความสำเร็จในค่านิยมอาชีพการงาน โดยที่เขาต้องยอมเสียสละความสนุกสนาน หรือสิ่งตอบแทนบางอย่าง ค่านิยมเช่นนี้จะไม่มีอยู่ในบุคคลสมัยเก่าเลย ข้อความที่ใ้ค้สำหรับการวัดค่านิยมประเภทนี้ เช่น

"งานควรจะมาก่อนอะไรอื่นทั้งหมด แม้ว่าจะต้องเสียสละกระทั่งเวลาพักผ่อนก็ตาม"

5. ความผูกพันกับเครือญาติ (Integration with relatives) โดยปกติแล้วคนในสังคมแบบดั้งเดิมมีความผูกพันกับบิดามารดา ญาติพี่น้อง คนเหล่านั้นจะมีส่วนร่วมทั้งในความสำเร็จและความล้มเหลวของเครือญาติของเขา ซึ่งรวมทั้งค่านิยมการงานและทรัพย์สินสมบัติ ค่านิยมแบบนี้จะไม่มีอยู่ในบุคคลสมัยใหม่ ซึ่งเขาพร้อมเสมอที่จะออกจากกลุ่มญาติพี่น้อง บิดามารดาเพื่อที่จะไปแสวงหาความก้าวหน้าในชีวิตการงาน ข้อความหนึ่งที่ใ้ค้กับบุคคลที่มีค่านิยมแบบประการหลัง ซึ่งจะไม่เห็นด้วยกับข้อความนี้ คือ

"เวลาจะหางานทำควรจะงานที่ทำให้ไกลบิดามารดาของตนเอง แม้ว่าจะเสียโอกาสงานที่ดีอื่น"

6. ปัจเจกนิยม (Individualism) ในทำนองเดียวกันกับค่านิยมแบบที่ 5 กล่าวคือ บุคคลสมัยใหม่จะเป็นผู้รู้จักคาดคะเนและกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความเชื่อมั่นของตนเอง หลีกเลี่ยงการที่จะผูกพันตนเองกับผู้อื่น ทั้งที่เป็นเพื่อนร่วมงานหรือญาติพี่น้อง เพื่อที่เขาจะได้มีอิสระเสรีในการที่จะได้แสดงความคิดเห็นและตัดสินใจโดยไม่ต้องเกรงหรือคำนึงว่าบุคคลอื่น ๆ จะไม่เห็นด้วยและบุคคลประเภทนี้จะไม่เห็นด้วยกับข้อความที่ใ้ค้วัดค่านิยม คือ

"เราจะสบายใจกว่า ถ้าเราทำตามสิ่งที่คนอื่นต้องการ แม้ว่าบางครั้งจะขัดกับความต้องการของเราเองก็ตาม"

7. ความไว้วางใจ (Trust) ตามคำแนะนำของ อัลวิน คับบลิว กูตเนอร์ (Alvin W. Gouldner) และศึกษา "Cornell Values Study" of Joseph Khal คาล ได้สร้างค่านิยมประเภทนี้ขึ้นมาเพื่อจะเป็นตัวแปรที่แสดงให้เห็นว่า โดยทั่ว ๆ ไปบุคคลที่อาศัยในสังคมเล็ก ๆ และเป็นสังคมค่อนข้างปิดมากกว่า เช่น สังคมชนบทนั้น เขามักมีความรู้สึกที่ว่า

เขาขาดความมั่นคง เกรงกลัวผู้อยู่ในสภาพที่สูงกว่า ทำให้เขาต้องผูกตนเองไว้กับเครือข่าย และไม่ค่อยไว้วางใจต่อคนภายนอก ลักษณะนี้ตรงข้ามกับบุคคลที่อยู่ในสังคมเปิด เช่น สังคมเมือง เขาเต็มใจจะมีความสัมพันธ์หรือคบหาสมาคมกับคนอื่น ๆ ทั่ว ๆ ไป แม้แต่คนแปลกหน้า

ข้อความที่ไว้ค้ใน เรื่องนี้ข้างข้อความ เช่น "เป็นการไม่ดีที่จะให้เพื่อนของเรา รู้เรื่องชีวิตของเราทุกอย่าง เพราะเขาอาจเอาโรคเอาเปรียบเราได้"

8. การใช้สื่อมวลชน (Participation in mass media) ใค้ นำเอาแนวความคิดในการศึกษาของ คาเนียล เลินเนอร์ ในเรื่องการใช้สื่อมวลชน โดยที่ผู้ศึกษาได้ให้ข้อสมมุติว่า คนสมัยเก่านั้นไม่ค่อยสนใจต่อข่าวสารบ้านเมือง บุคคลเหล่านี้จะสนใจแต่เรื่องซุบซิบ นินทา เรื่องของชาวบ้านไกลเคียงในท้องถิ่นของเขาเท่านั้น ในขณะที่คนสมัยใหม่จะมีความสนใจติดตามข่าวสารชาวบ้านด้วยการติดตามผลจากสื่อมวลชนต่าง ๆ ทั้งทางวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ เพื่อที่จะทราบความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ต่าง ๆ ของโลก ข้อความหนึ่งที่ไว้ค้สำหรับเกณฑ์นี้ คือ

"ข่าวสารการบ้านการเมืองตามหนังสือพิมพ์และวิทยุไม่น่าสนใจเท่าไรนัก เพราะไม่ค่อยเกี่ยวข้องกับตัวเราเท่าไรนัก"

9. องค์กรขนาดใหญ่ (Big Companies) คำนิยมของคนสมัยใหม่นั้นชอบที่จะให้มีการจัดองค์การอย่างมีระเบียบ มีการวางสายงานตามลำดับชั้น ตลอดจนการปรับปรุงระบบการทำงานขององค์กรต่าง ๆ เช่น บริษัทใหญ่ องค์กรธุรกิจผู้ที่มีความเห็นด้วยกับข้อความนี้ถือว่าเป็นบุคคลที่ชอบค่านิยมสมัยใหม่

"โดยทั่วไปแล้วห้างร้านใหญ่ ๆ มักจะมีมาตรฐานในการขายสินค้าดีกว่า"

10. การทำงานด้วยมือหรือแรงงาน (Manual Work) คนสมัยใหม่ยอมไม่รังเกียจที่จะทำงานด้วยมือหรือแรงงาน เขาจะพยายามปรับปรุงการทำงาน โดยพยายามใช้เครื่องมือเครื่องใช้สมัยใหม่เข้ามาเป็นเครื่องประกอบการทำงานของเขาด้วย ข้อความที่ไว้ค้ คือ

"งานที่ต้องใช้แรงงานดีกว่างานที่นั่งโต๊ะไม่ได้"

11. คนชอบชีวิตในเมือง (Preference of urban life) คนสมัยใหม่ยอมมีความพึงพอใจที่จะอยู่ในเมืองใหญ่ ๆ เนื่องจากมีสถานที่ที่เปิดโอกาสให้เขาแสวงหาความรู้ ในด้านการศึกษา การเพิ่มทักษะ ความรอบรู้ และความชำนาญในด้านกิจการงานต่าง ๆ ตลอดจนการได้คบหาสมาคมกับบุคคลต่าง ๆ ซึ่งไม่มีการแบ่งชั้นวรรณะ และเขาสามารถจะมีเพื่อนใหม่ ๆ ได้เสมอ

"คนในเมืองใหญ่ ๆ มักเห็นชาตอกันและไม่เป็นกันเอง ฉะนั้นมักจะคบเพื่อนใหม่ได้ยาก"

12. ความนิยมครอบครัวสมัยใหม่ (Family modernism) คนที่มีลักษณะสมัยใหม่ มีความนิยมจำกัดขนาดครอบครัว ในขณะที่สังคมแบบเดิมนิยมครอบครัวใหญ่

13. ความเคร่งทางศาสนา (Religiosty) ทั้งสองประการนี้ คาลได้รับการแนะนำจาก อเล็ก อินเคลเลส ในความหมายที่ว่า ความนิยมครอบครัวสมัยใหม่ (Family Modernism) ก็คือ บุคคลตระหนักหรือคำนึงถึงบทบาทหน้าที่ของครอบครัวทั้งในด้านการควบคุมจำนวนของสมาชิกในครัวเรือนมิให้เกินกำลังเลี้ยงดู การคุมกำเนิดและบทบาทของสตรีที่สูงกว่าเดิม สตรีสามารถไปทำงานนอกบ้านและมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นของตนเองได้มิใช่เป็นผู้คล้อยตามสามีเสมอ ตลอดจนบิดามารดาซึ่งควรจะยอมรับความเห็นของลูกบ้าง ข้อความบางข้อความที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ เช่น

"เมื่อสมาชิกในครอบครัวเพิ่มมากขึ้น ๆ บิดามารดาควรจะคุมกำเนิด"

ส่วน Religiosity นั้น หมายถึง การที่คนมีความพอใจต่อการนับถือศาสนาอย่างมีเหตุผล มีการไตร่ตรองคำสอนอย่างถ่องแท้ แล้วจึงนับถือด้วยความเลื่อมใสศรัทธา มิใช่การนับถือศาสนาด้วยการนับถือตามบรรพบุรุษ เชื่อถือโซ่กลางผีสร้างเทวดา ตลอดจนบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ลึกลับ ข้อความที่อยู่ในมาตรานี้ เช่น

"อนาคตของประเทศไทยเรานั้นขึ้นอยู่กับบุญกรรมเท่านั้น"

14. การเสี่ยงภัย (Risk taking) การสร้างเกณฑ์ในการวัดประการสุดท้ายนี้ คาลชอยม์แนวความคิดของ ลอเรน เท วิลเลียม (Williams) มาใช้ซึ่งหมายถึง การที่บุคคล สมัยใหม่ควรมีค่านิยมที่กล้าเสี่ยงลงทุนทั้งในด้านการปรับปรุงกิจการเก่าให้ดีขึ้น และการลงทุนใน แหล่งใหม่ ๆ เพื่อนำผลกำไรมาสู่ในขั้นปลายและมีความสามารถในการที่จะแก้ไขปัญหาคิจการ งานด้วยความสามารถของตนเองเสมอ ข้อความที่ใช้วัด คือ

"งานการมีการปรับปรุงกิจการอยู่เสมอ"

โดยสรุปแล้วการพัฒนาไปสู่สมัยใหม่ก็คือ กระบวนการซึ่งแต่ละบุคคลเปลี่ยนแปลงจาก วิถีชีวิตแบบดั้งเดิม (Traditional way) ไปสู่ลักษณะใหม่ที่คึกซ์ขึ้นกว่าเดิม กล่าวคือ มีลักษณะซับซ้อนขึ้น มีการพัฒนาเกี่ยวกับเทคโนโลยีและมีวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (9 : 14) โดยสรุปแล้วการพัฒนาไปสู่สมัยใหม่นี้ก็คือ ลักษณะการเปลี่ยนแปลงในรูปที่หึ่งประสงค์เป็นการ เปลี่ยนแปลงสภาพปัจจุบันให้ดีขึ้นนั่นเอง

จางงศ์ อควิตันสิทธิ์ (21 : 33 - 41) ได้กล่าวถึงกระบวนการสมัยใหม่ว่า มีผู้ให้ความเห็นเกี่ยวกับกระบวนการสมัยใหม่ไปต่าง ๆ ซึ่งบางที่อาจไม่ถูกต้องนัก กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

1. กระบวนการความทันสมัยไม่ใช่จะศึกษาได้จากแง่เดียวหรือใช้ตรรกะชั้นอย่างหนึ่ง อย่างใดเป็นเครื่องวัด เราไม่อาจกล่าวได้ว่า การที่บุคคลมีมาตรฐานการครองชีพสูงขึ้นนี้ หมายถึงว่า บุคคลเป็นผู้ทันสมัยเขาอาจอยู่ท่ามกลางบรรยากาศแบบโบราณก็ได้ เหมือนอย่าง ที่ Rogers ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า "กระบวนการทันสมัยนี้รวมเอาการปะทะสังสรรค์ของปัจจัยหลาย อย่าง เพราะพฤติกรรมของมนุษย์สามารถจะวัดได้จากมากกว่าหนึ่งลักษณะ" เช่น ทางการ ศึกษา, ทางการเมือง, ทางเศรษฐกิจ และทางส่วนบุคคล

2. ความทันสมัย บ่อยครั้งที่เชื่อว่าเหมือนกันกับกระบวนการที่เป็นอยู่ในตะวันตก (Westernization, Europeanization or even Americanization) ที่เป็นเช่นนั้น เพราะคิดกันว่าความทันสมัยมีกำเนิดมาจากตะวันตก ยุโรป หรืออเมริกา ทศณะดังกล่าวนี้ได้ แพร่ไปอย่างกว้างขวางในหมู่ประเทศที่กำลังพัฒนา ซึ่งพยายามเลียนแบบกระบวนการพัฒนา

ประเทศเหมือนอย่างประเทศตะวันตก คำว่า ความทันสมัยไม่ได้หมายถึงการปฏิบัติตามแบบยุโรปหรืออเมริกา แต่เป็นการส่งเสริมชีวิตแบบเก่าและใหม่ให้เข้าด้วยกันและแตกต่างจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง สิ่งใหม่ ๆ ไม่จำเป็นต้องมาจากยุโรปหรืออเมริกา การปรับปรุงรับเอาวัฒนธรรมจากประเทศพัฒนาแล้วไม่จำเป็นต้องทำให้ประเทศที่รับเอาลองตามแบบประเทศแหล่งให้วัฒนธรรม เพราะว่าวัฒนธรรมใหม่ ๆ ส่วนใหญ่แล้วจะต้องมีการดัดแปลงแก้ไข เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพของประเทศที่รับเอา ดังนั้นความทันสมัยตามความหมายนี้จะหมายถึงการเรียนรู้วิธีดัดแปลงให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและ การกระทำภายนอก

3. บ่อยครั้งที่เคียวที่มักเชื่อกันว่า ลักษณะของความทันสมัยเป็นสิ่งที่ดี ซึ่งที่จริงแล้วมิใช่ว่าลักษณะทุกอย่างของความทันสมัยจะเป็นสิ่งที่ดี ความทันสมัยได้นำเอาการเปลี่ยนแปลงซึ่งอาจก่อให้เกิดไม่เพียงแต่ผลดีเท่านั้น หากแต่ได้นำเอาความขัดแย้ง ความเจ็บปวดและสิ่งที่ไม่ประโยชน์อย่างอื่นอีกมากด้วย แต่สัก ใดก็ตามที่ความทันสมัยจะต้องเกิดขึ้นด้วยว่าเป็นกระบวนการทันสมัย เป็นทั้งตัวทำลายและสร้างสรรค์ ในขณะที่เดียวกันบางครั้งก็อาจนำความทุกข์ทรมานมาสู่มนุษย์ด้วยการเสียดาคความเป็นมนุษย์ไป

ความทันสมัยสามารถจะศึกษาได้จาก 4 ระบบ คือ

1. ระบบวัฒนธรรม
2. ระบบสังคม
3. ระบบจิตวิทยา
4. ระบบประวัติศาสตร์หรือสภาพแวดล้อม

ระบบวัฒนธรรม

ความทันสมัยแห่งระบบวัฒนธรรมก็คือ กระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในบรรยากาศทางวัฒนธรรม คือ เป็นการเคลื่อนไหวจากระเบียบวัฒนธรรมแบบโบราณมาสู่แบบที่นำปรารถนาเกี่ยวกับเทคโนโลยีและแบบฟอร์มที่สัมพันธ์กับโครงสร้างทางสังคม แนวโน้มค่านิยม และแรงกระตุ้นกับบรรทัดฐานที่นำปรารถนาในปัจจุบัน

ความทันสมัยทางวัฒนธรรมแสดงออกในหลายรูปแบบ เช่น มีการแยกส่วนประกอบที่สำคัญแห่งระบบทางวัฒนธรรมและค่านิยม กล่าวคือ ระบบศาสนา, ปรัชญา, วิทยาศาสตร์ ต่างก็เป็นอิสระแยกจากกัน

นอกจากนี้ยังคำนึงถึงคุณลักษณะเด่น ๆ เกี่ยวกับบุคลิกภาพ, ความสามารถของผู้ปกครองในการแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ ลักษณะความสัมพันธ์ในระบบวัฒนธรรมใหม่นี้ขึ้นอยู่กับกรรมสัญญาหรือแบบแผน เราสามารถมองเห็นความทันสมัยของวัฒนธรรมในรูปของความเคลื่อนไหวทางสังคมได้เช่นกัน เพราะฉะนั้นจะเห็นว่ากระบวนการความทันสมัยทางวัฒนธรรมได้รวมเอาทุกอย่างในชีวิตไว้

ระบบสังคม

ในระบบนี้เราสามารถศึกษาความทันสมัยในแง่การเมือง, การเศรษฐกิจ เพราะสองระบบนี้เป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่สุดของสังคม

ความทันสมัยทางการเมืองก็คือ รัฐมีอำนาจเป็นอิสระและได้รับการสนับสนุนจากพลังของประชาชน การกระจายอำนาจไปสู่ประชาชนทุกกลุ่มใหญ่บุคคลในกลุ่มมีความรับผิดชอบร่วมกันในทุกกรณี ผู้ปกครองยอมรับว่าความสนใจของประชาชน คือ ความสนใจของชาติและตัดสินใจตามความเห็นของคนส่วนใหญ่

ลักษณะความทันสมัยทางเศรษฐกิจในด้านแรงงานจะมีการใช้แรงงานจากแหล่งที่ไม่มีชีวิตเป็นฐานสำหรับการผลิต, กิจกรรมทางเศรษฐกิจแยกจากครอบครัว, มีการขยายระบบอุตสาหกรรม ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบกระเทือนต่อโครงสร้างของความเจริญทางเศรษฐกิจ เช่น การผลิต, การตลาด และแรงงาน เป็นต้น

ระบบจิตวิทยา

ความทันสมัยในระบบนี้เกี่ยวข้องกับลักษณะทางจิตวิทยาของบุคคลในปัจจุบันโดยเฉพาะ ซึ่งรวมเอาทั้งทัศนคติและคุณลักษณะต่าง ๆ ตามทัศนะของคนสมัยใหม่ คือ บุคคลที่มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นระเบียบ, ตรงต่อเวลา, ซื่อตรงต่องาน, มีเหตุผลในการตัดสินใจและ

การกระทำ, เตรียมตัวพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลง, มีความจับไวต่อโอกาส, มีจิตใจกล้าลง
ทุน, ไวใจในตัวเอง, เชื่อมั่นในตัวเอง, มีความร่วมมือ, มีสายตายาว

ระบบประวัติศาสตร์หรือสภาพแวดล้อม

ความทันสมัยเป็นการเปลี่ยนแปลงระหว่างประเพณีกับความทันสมัย กล่าวคือ ความ
ทันสมัยนั้นมีสปิริตหรือเชื้อที่เป็นเหตุให้ไม่มีการย้อนกลับหลัง ไปสู่ระบบเดิม ความทันสมัยคือ
ปัจจัยตัวละลายที่เป็นสากลอย่างหนึ่ง (Universal Solvent) และในทุกหนแห่งเราพบว่า
สปิริตนี้ช่วยให้สังคมที่รับเอาแนวทางใหม่ ๆ สามารถปรับตัวเองได้กับกระแสคลื่นแห่งความทันสมัยซึ่งได้ถูกถ่ายทอดโดยอาศัยการติดต่อกับสังคมที่เจริญกว่าตน

แนวความคิดเกี่ยวกับสื่อมวลชนกับการพัฒนา "ลักษณะสมัยใหม่"

สื่อมวลชนในปัจจุบันได้กลายมาเป็นสถาบันทางสังคมที่มีความสำคัญมากสถาบันหนึ่ง
ซึ่งสามารถจะเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศ ดังที่ วิลเบอร์ ชราม (Wilbur
Schramm) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของสื่อมวลชนในการพัฒนาประเทศว่า สื่อมวลชนสามารถช่วยใน
การพัฒนาประเทศได้ 13 ประการ ดังนี้ (22 : 127 - 144)

1. สื่อมวลชนทำหน้าที่เป็นยามเฝ้าระวังเหตุการณ์ต่าง ๆ (The Mass Media as watchman) ประชาชนที่อยู่ในสังคมที่มีสื่อมวลชนอยู่เป็นสิ่งธรรมดา บางครั้งก็จะลืมไม่มีหลาย
สิ่งที่ตนได้เรียนรู้จากสื่อมวลชน ที่ได้ติดตามที่สื่อมวลชนเข้าถึง สื่อมวลชนก็จะกลายเป็นผู้นำใน
การรายงานเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ในสภาพแวดล้อมที่ไกลเกินกว่าความสามารถของบุคคล
ประชาชนทุกวัยได้เรียนรู้เกี่ยวกับโลกภายนอกจากหนังสือพิมพ์และภายหลังเมื่อมีวิทยุ ภาพยนตร์
โทรทัศน์ และนิตยสาร ประชาชนก็ได้เรียนรู้จากสื่อเหล่านี้ด้วย ใครก็ตามที่ได้มีประสบการณ์
ในการชมภาพยนตร์และอ่านหนังสืออ่านเล่นคงจะสังเกตได้ว่าสิ่งที่ได้ชมหรืออ่านมานั้นติดอยู่ใน
ความทรงจำอันยาวนานของตน พ่อแม่อาจสังเกตได้ว่าในบางครั้งเด็ก ๆ จะเลียนแบบ
สโลแกน คัทท์ และประเพณีจากโทรทัศน์ โดยไม่ต้องใช้ความพยายามในการเรียนรู้

หรือโดยปราศจากการตระหนักว่า กำลังเรียนรู้

ดังนั้นสื่อมวลชนจึงมีความสามารถในการรายงานและให้ข่าวสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ เราจึงอาจพูดได้อย่างมั่นใจว่าสื่อมวลชนสามารถทำหน้าที่ที่จำเป็นในการบริการต่าง ๆ ในประเทศกำลังพัฒนาได้

2. สื่อมวลชนสามารถทำหน้าที่ขยายโลกทัศน์ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น (The mass media can widen horizon) สื่อมวลชนเปรียบเสมือนสิ่งวิเศษ กล่าวคือ สื่อมวลชนสามารถนำประชาชนไปพบกับประสบการณ์ที่เขาไม่เคยฝันไม่เคยคิดไม่เคยได้ยินและรู้จักกับคนที่เราไม่เคยพบมาก่อน นอกจากนี้สื่อมวลชนยังเป็นพลังอิสระ เพราะสามารถขจัดอุปสรรคเกี่ยวกับระยะทาง ช่วยไห้ประชาชนในประเทศกำลังพัฒนา เข้าใจประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอื่น คือ สื่อมวลชนได้ช่วยพัฒนาคุณลักษณะของการเข้าใจผู้อื่นหรือลักษณะ "เอาใจเขามาใส่ใจเรา" (empathy) ซึ่งคุณลักษณะนี้ เลินเนอร์ ไคกล่าวไว้ว่าเป็นคุณลักษณะสำคัญของคนที่ได้รับการพัฒนาจะต้องมีคุณลักษณะเอาใจเขามาใส่ใจเรา เป็นคุณลักษณะที่พบในสังคมที่ทันสมัยเท่านั้น คุณลักษณะนี้ก็คือ ความสามารถที่จะมองเห็นตัวเองในสถานการณ์ของผู้อื่นได้ เป็นคุณลักษณะที่จะทำให้เกิดความรู้สึกอยากมีส่วนร่วมในสังคม สามารถทำหน้าที่ของคนได้อย่างมีประสิทธิภาพในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลง เช่น การที่สามารถแสดงความคิดเห็นในปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

สื่อมวลชนจึงเป็นสิ่งที่สามารถนำเอาสิ่งที่อยู่ไกลโพ้นให้เข้ามาอยู่ใกล้และสามารถทำสิ่งที่แปลกไกลกลายเป็นสิ่งที่เข้าใจได้และยังช่วยเป็นสะพานเชื่อมโยงสังคมแบบดั้งเดิมและสังคมแบบใหม่อีกด้วย

3. สื่อมวลชนสามารถเน้นความสนใจ (The Mass Media can focus attention) ไม่ว่าจะเป็นสังคมสมัยใหม่หรือสังคมแบบดั้งเดิมที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ลักษณะสมัยใหม่ โดยมากสื่อมวลชนจะเป็นผู้รายงานเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ด้วยเหตุนี้ความคิดเห็นส่วนใหญ่ว่า ใครเป็นบุคคลสำคัญ ใครเป็นบุคคลที่เป็นอันตราย สิ่งอะไรที่น่าสนใจ สิ่งเหล่านี้ได้จากสื่อมวลชนทั้งสิ้น สื่อมวลชนทำหน้าที่รายงานเหตุการณ์และตัดสินใจเลือกว่าควรจะรายงานอะไรให้ประชาชนทราบ และอะไรที่ประชาชนควรจะให้ความสนใจ สื่อมวลชน

จึงสามารถเน้นความสนใจของประชาชน สิ่งนี้มีความสำคัญสำหรับประเทศที่กำลังพัฒนาเป็นอย่างมาก เพราะสื่อมวลชนสามารถเน้นความสนใจของประชาชนให้อยู่ที่การพัฒนาได้

4. สื่อมวลชนสามารถยกระดับความปรารถนา(The Mass Media can raise aspiration) การยกระดับความปรารถนาเป็นสิ่งสำคัญสำหรับประเทศกำลังพัฒนา โดยจะต้องยกระดับความปรารถนาทั้งของประเทศและบุคคล โดยบุคคลแต่ละบุคคลจะต้องมีความปรารถนาที่จะมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่า เดิมและมีความเต็มใจที่จะทำงานเพื่อบรรลุความปรารถนานั้น ในฐานะประชาชนเขาจะต้องมีความปรารถนาที่จะให้ชาติมีความมั่นคงและยิ่งใหญ่ในการยกระดับความปรารถนานี้ ทั้ง แม็ค เคลลน และ เลินเนอร์ ต่างก็มีความคิดว่า สื่อมวลชนสามารถทำหน้าที่นี้ได้และ การยกระดับความปรารถนาตัวเองก็จะนำไปสู่การพัฒนาประเทศ

5. สื่อมวลชนช่วยสร้างบรรยากาศในการพัฒนา (The Mass Media can create a climate for development) สื่อมวลชนได้ให้ข่าวสารจำนวนมากและให้ข่าวสารหลายประเภทแก่ประชาชนในประเทศที่กำลังพัฒนา สื่อมวลชนช่วยให้ประชาชนมีโลกทัศน์ที่กว้างขึ้น ซึ่งสิ่งนี้ทำให้ประชาชนเกิดความสามารถในการเอาใจเขามาใส่ใจเรา สื่อมวลชนสามารถเน้นความสนใจของประชาชนในประเด็นปัญหาต่าง ๆ สื่อมวลชนสามารถยกระดับความปรารถนาของบุคคลและของประเทศ สิ่งเหล่านี้สื่อมวลชนสามารถทำได้เองโดยตรง ซึ่งทั้งหมดนี้จะนำไปสู่การสร้างบรรยากาศของข่าวสารที่เอื้อแก่การพัฒนา โดยการชี้ให้เห็นถึงเครื่องมือและชีวิตที่ทันสมัยในสังคมที่ก้าวหน้าทางเศรษฐกิจโดยการแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาจากสังคมที่ห่างไกล เช่น ข่าวสารเกี่ยวกับการเมือง เศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรม สื่อมวลชนจึงทำให้เกิดบรรยากาศของปัญญาซึ่งกระตุ้นให้ประชาชนหันมาสำรวจตนเองในสภาพปัจจุบันที่ได้ดำเนินอยู่และพร้อมกันนี้ไคมอง ไปถึงสิ่งที่ควรทำในอนาคต

6. สื่อมวลชนในกระบวนการตัดสินใจ (The Media in decision process) สื่อมวลชนช่วยเพียงทางอ้อมสำหรับการเปลี่ยนทัศนคติหรือค่านิยมที่ฝังลึก ไม่เคยมีการพิสูจน์ว่า สื่อมวลชนจะมีประสิทธิภาพเปลี่ยนทัศนคติและค่านิยมที่ฝังลึก เพราะทัศนคติและค่านิยมนั้นได้ถูกยึดถืออย่างเคร่งครัดเป็นเวลานานและมันก็เป็นสิ่งที่ให้คุณประโยชน์สำหรับพวกเขา

นอกจากนี้สิ่งนี้ยังเป็นที่ยึดถือของบุคคลและกลุ่ม ซึ่งหากผู้ใดมีปฏิริยาต่อต้านก็เท่ากับต่อต้านกลุ่ม ดังนั้นในการตัดสินใจเพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติค่านิยมและการปฏิบัติที่ฝังรากลึก การสื่อสารระหว่างบุคคลจะมีประสิทธิภาพมากกว่าสื่อมวลชน สื่อมวลชนจะเข้ามามีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจโดยทางอ้อมเท่านั้น

7. สื่อมวลชนช่วยเสริมการตัดสินใจของบุคคล โดยการส่งผ่านข่าวสารผ่านช่องทางการสื่อสารบุคคล (The mass media can feed the interpersonal channel) ผู้นำหรือผู้ที่ให้คำแนะนำและความคิดเห็นของตนซึ่งเป็นผู้มีอิทธิพลในกระบวนการตัดสินใจของบุคคลอื่นในสังคม โดยปกติจะเป็นผู้ที่ใช้สื่อมวลชนอย่างมาก ดังนั้นแม้ข่าวสารที่ได้รับจากสื่อมวลชนจะไม่ใช่สาเหตุประการเดียวของแหล่งอิทธิพลที่มีต่อบุคคลในกระบวนการตัดสินใจ แต่ก็จะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ถูกใช้ในกระบวนการนี้

การที่สื่อมวลชนสามารถให้ข่าวสารซึ่งสื่อบุคคลจะสามารถทำได้ ทำให้ในบางครั้งสื่อมวลชนกลายเป็นวิถีทางที่มีประสิทธิภาพที่สุดในการสื่อสารจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่งในกรณีที่มีปัญหาในเรื่องการเข้าถึงของข่าวสาร เช่น ในกรณีที่ท้องถื่นอยู่ห่างไกล เจ้าหน้าที่ส่งเสริมไม่สามารถเข้ารับการอบรมได้เมื่อจำเป็นต้องให้ได้รับข่าวสารและความช่วยเหลือ วิถีนี้ก็กลายเป็นสื่อที่มีประโยชน์มาก

8. สื่อมวลชนสามารถให้สถานภาพแก่บุคคล (The mass media can confer status) สื่อมวลชนสามารถช่วยสร้างชื่อเสียงให้แก่บุคคลโดยการยกย่องให้การสนับสนุนทำให้บุคคลเป็นที่รู้จักของประชาชนทั่วไปและสื่อมวลชนสามารถให้สถานภาพแก่ขบวนการพัฒนาประเทศด้วยการให้ความสนใจกับสิ่งนี้ การกระทำนี้จะช่วยดึงดูดใจให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา

9. สื่อมวลชนช่วยขยายการสนทนาเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลให้กว้างขวางขึ้น (The mass media can broaden the policy dialogue) เมื่อประเทศเริ่มพัฒนา จำเป็นที่ประชาชนทั่วไปจะต้องรับฟัง รับรู้ถึงนโยบายของประเทศและทราบถึงเหตุผลในการอภิปรายหรือถกเถียงกันเกี่ยวกับนโยบายของประเทศ ทั้งนี้เพื่อจะได้พัฒนาความเห็นของตนได้

ในเวลาที่เหมาะสมและปฏิบัติตามความถูกต้องเห็นนั้น ๆ ได้ นั่นก็หมายความว่าประชาชนเริ่มเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาประเทศ

10. สื่อมวลชนสามารถทำให้ประชาชนทำตามบรรทัดฐานของสังคม (The mass media can enforce social norms) สื่อมวลชนในสังคมสมัยใหม่จะทำหน้าที่เปิดเผยถึงพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานทางสังคม เมื่อบรรทัดฐานเหล่านี้ถูกเปิดเผยให้ทราบทั่วกันโดยสื่อมวลชนแล้ว หากบุคคลใดไม่ปฏิบัติตามบรรทัดฐานทางสังคมก็จะถูกลงโทษด้วยเหตุนี้จึงน่าที่จะเป็นไปได้ในการที่จะใช้สื่อมวลชนสร้างบรรทัดฐาน สำหรับการพัฒนาพฤติกรรมและใช้สื่อมวลชนคอยตรวจตราพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานเหล่านี้ เช่น ใช้ประณาม ความเกียจคร้าน ความไม่มีประสิทธิภาพ การคอร์รัปชัน และเตือนให้ประชาชนหลีกเลี่ยงพฤติกรรมดังกล่าว

11. สื่อมวลชนช่วยสร้างรสนิยม (The mass media can help from thests) บุคคลเริ่มเรียนรู้ที่จะชอบหรือไม่ชอบจากสิ่งที่ตนได้ยินหรือได้เห็น สิ่งที่ถูกเสนอบ่อย ๆ ผ่านสื่อมวลชนจะทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกคุ้นเคยและเปลี่ยนแปลงไปสู่ความชอบในที่สุด หลังสำคัญประการหนึ่งของสื่อมวลชนก็คือ สามารถเร่งกระบวนการที่ทำให้เกิดความคุ้นเคยและเปลี่ยนแปลงไปสู่ความชอบ ด้วยเหตุนี้สื่อมวลชนจึงมีอิทธิพลต่อการสร้างรสนิยม

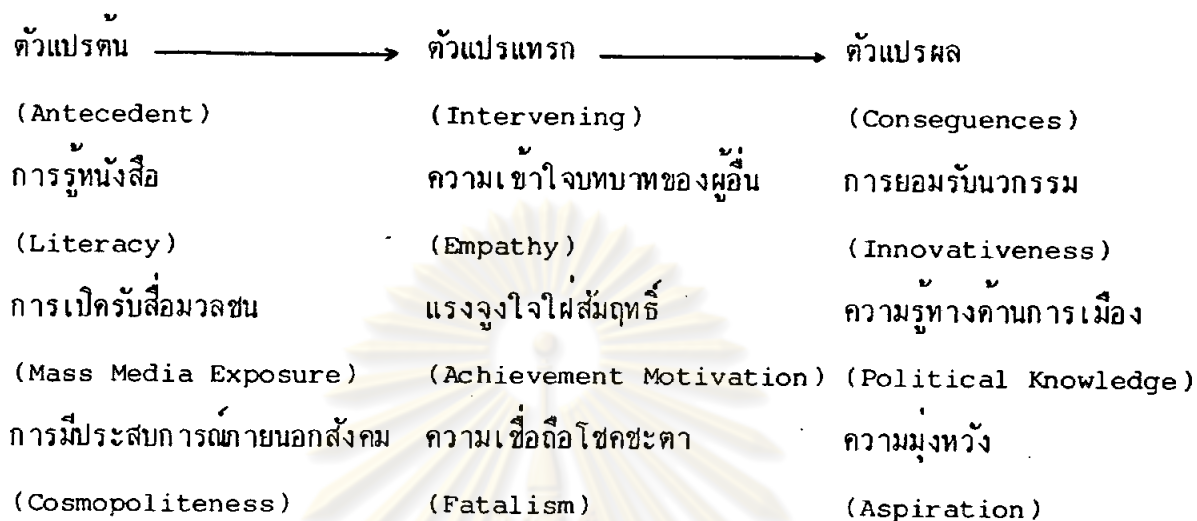
ในประเทศกำลังพัฒนาจึงควรรนำเอาคุณสมบัติอันนี้ของสื่อมวลชนมาใช้ให้เกิดความรู้สึกรู้สึกผูกพันของคนในชาติ ให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความเชื่อและความต้องการในทิศทางเดียวกัน มีวัฒนธรรมอันเดียวกัน

12. สื่อมวลชนสามารถมีอิทธิพลต่อทัศนคติที่ไม่ฝังรากลึกและช่วยย่ำที่ทัศนคติที่มีอยู่แล้วให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น (The mass media can effect attitude lightly held, and slightly canalize stronger attitude) สื่อมวลชนไม่สามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ฝังรากลึก ในกรณีเช่นนี้สื่อระหว่างบุคคลจะมีประสิทธิภาพมากกว่า สื่อมวลชนสามารถช่วยได้โดยทางอ้อมเท่านั้น สำหรับทัศนคติที่ยังไม่ฝังรากลึก สื่อมวลชนสามารถให้ความรู้และทักษะใหม่แก่ประชาชน เพื่อเตรียมความสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมแบบใหม่

13. สื่อมวลชนในฐานะที่เป็นครู (The Mass Media as Teachers) สื่อมวลชนสามารถให้ความรู้ใหม่และทักษะใหม่ให้แก่ประชาชนเพื่อเตรียมความพร้อมด้านความรู้ชีวิตอยู่ในสังคมแบบใหม่ นอกจากนี้สื่อมวลชนยังสามารถช่วยในด้านการศึกษาและการฝึกอบรมทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน สื่อมวลชนสามารถช่วยครูสอนนักเรียน สามารถทดแทนครูในกรณีขาดแคลนครู ซึ่งความสามารถของสื่อมวลชนในลักษณะเช่นนี้มีความสำคัญสำหรับประเทศกำลังพัฒนามาก เพราะในประเทศกำลังพัฒนามักประสบปัญหาการขาดแคลนครูและโรงเรียนเป็นอย่างมาก

หน้าที่ของสื่อมวลชนเหล่านี้ได้ถูกยึดถือปฏิบัติอยู่ทั่วไปในสังคมที่มีกิจกรรมเกี่ยวกับสื่อสารมวลชน แต่ความมากน้อยในทางปฏิบัติตามหน้าที่ดังกล่าวนั้นแตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะยังมีปัจจัยอีกหลายประการที่เป็นข้อจำกัดทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตามหน้าที่ดังกล่าวได้ เช่น ประเภทของสื่อมวลชน นโยบายของผู้บริหารสื่อมวลชน ความต้องการของผู้ใช้สื่อมวลชน ข้อจำกัดทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม (23 : 142) อย่างไรก็ตามโดยศักยภาพของสื่อมวลชนเองแล้วก็สามารถช่วยให้เกิดการพัฒนาคิด ซึ่งนักวิชาการหลายท่านได้ทำการศึกษาดังบทบาทของสื่อมวลชนในกระบวนการทันสมัยและพบว่า สื่อมวลชนเป็นตัวละครสำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนา ดังที่ เอเวอเร็ตต์ เอ็ม โรเจอร์ ได้ทำการศึกษาดังกระบวนการที่ทำให้บุคคลกลายเป็นคนที่มีลักษณะสมัยใหม่ โดยได้ทำการศึกษากับชาวนาในกลุ่มประเทศลาตินอเมริกา ซึ่ง โรเจอร์ ได้เสนอแนวคิดไว้ว่าปัจจัยที่ช่วยให้บุคคลมีลักษณะสมัยใหม่นั้นขึ้นอยู่กับความรู้หนังสือ (Literacy) การเปิดรับสื่อมวลชน (Mass Media Exposure) การมีประสบการณ์ภายนอกสังคม (Cosmopolitanism) ความเข้าใจในบทบาทของผู้อื่น (Empathy) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motivation) ความเชื่อถือโชคชะตา (Fatalism) การยอมรับนวัตกรรม (Innovativeness) ความรู้ทางการเมือง (Political Knowledge) และความมุ่งหวัง (Aspiration) ของบุคคล กล่าวคือ การรู้หนังสือ การเปิดรับสื่อมวลชนและการมีประสบการณ์ภายนอกสังคมจะช่วยให้บุคคลมีความพร้อมที่จะรับนวัตกรรม ความรู้ทางการเมืองและความมุ่งหวังโดยมีคุณลักษณะทางจิตวิทยา ซึ่งได้แก่ ความเข้าใจในบทบาทของผู้อื่น แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความเชื่อถือในโชคชะตาเป็นแรงเสริมให้บุคคลนั้นเปลี่ยนเป็นคนทันสมัย ซึ่ง โรเจอร์ ได้แสดงให้เห็นเป็นเป็นแผนภาพไว้ดังนี้ * (9 : 50)

แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสมัยใหม่

นอกจากนี้ โรเจอร์ส ยังได้เน้นบทบาทของสื่อมวลชน โดยได้ทำการศึกษาบทบาทของสื่อมวลชนในฐานะที่เป็นปัจจัยระหว่างกลางหรือตัวแปรแทรก (Intervening Variable) ในกระบวนการสมัยใหม่ ซึ่งโรเจอร์ส ได้แสดงไว้เป็นแผนภาพดังนี้ (9 : 102)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพแสดงบทบาทของสื่อมวลชนในกระบวนการทำให้ทันสมัย

กล่าวคือ โรเจอร์สได้เสนอว่า การอ่านออกเขียนได้ การศึกษาสถานภาพทางสังคม อายุ การมีประสบการณ์ภายนอกสังคมมีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชนและจากการเปิดรับสื่อมวลชนนี้เองจะนำไปสู่ลักษณะสมัยใหม่ ซึ่ง โรเจอร์สได้เสนอว่า ลักษณะที่แสดงถึงลักษณะสมัยใหม่มีอยู่ 5 ประการ คือ (9 : 108 - 111)

1. ความเข้าใจบทบาทของผู้อื่น คือ การที่บุคคลนั้นสามารถเข้าใจถึงบทบาทของผู้อื่นที่มีอยู่ในสังคมได้ เช่น การที่ชาวนาสามารถเข้าใจถึงบทบาทของบุคคลในระดับต่าง ๆ ได้ อาจจะเป็น หัวหน้าหมู่บ้าน นักเผยแพร่ ประธานาธิบดี ฯลฯ การเปิดรับสื่อมวลชนจะช่วยให้

บุคคลมีความเข้าใจในบทบาทของผู้อื่น ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อมวลชนและการเข้าใจ
เข้าใจบทบาทของผู้อื่นมีค่าเท่ากับ 0.446

2. การยอมรับนวัตกรรม คือ การที่บุคคลในสังคมนั้นตัดสินใจรับความคิดใหม่ก่อน
บุคคลอื่นในสังคมของเขา จากการศึกษาสังคมชาวนาที่โคลัมเบีย โรเจอร์สพบว่า การยอมรับ
นวัตกรรมเกี่ยวกับการเกษตรมีค่าสหสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชนเท่ากับ 0.442 และการ
ยอมรับนวัตกรรมเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยมีค่าสหสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชนเท่ากับ 0.515

3. ความรู้เกี่ยวกับเรื่องการเมือง บุคคลสมัยใหม่จะมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องการเมือง
เป็นอย่างดี โดยสื่อมวลชนจะเป็นหลักสำคัญในการถ่ายทอดข่าวสารการเมืองไปสู่ประชาชน
ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อมวลชนและความรู้เกี่ยวกับเรื่องการเมืองจึงมีค่าเป็น
บวก โดยมีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ 0.572

4. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ คือ การที่บุคคลมีความรู้สึกและมีความต้องการในอันที่จะ
ประสพผลสำเร็จในหน้าที่การงาน ถ้าหากสื่อมวลชนเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับประเทศที่พัฒนา
แล้วและเสนอเรื่องราวการดำเนินชีวิตตามแบบชุมชนเมือง บุคคลที่มีการเปิดรับสื่อมวลชนสูงจะ
มีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ค่าสหสัมพันธ์ระหว่าง 2 ตัวแปรนี้เท่ากับ 0.318

5. ความมุ่งหวังในเรื่องการศึกษาและอาชีพ คือ การที่บุคคลมีความมุ่งหวังที่จะให้
บุตรได้มีการศึกษาและอาชีพที่ดียิ่งขั้นกว่าที่บุคคลนั้นเป็นอยู่ การเปิดรับสื่อมวลชนจะช่วยให้คนมี
ความมุ่งหวังในชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ดังนั้นบุคคลที่มีการเปิดรับสื่อมวลชนสูงจะมีความมุ่งหวัง
ในการศึกษาและอาชีพสูง โดยค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อมวลชนกับความมุ่งหวังใน
เรื่องการศึกษามีค่าเท่ากับ 0.508 และค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อมวลชนกับความ
มุ่งหวังในเรื่องอาชีพเท่ากับ 0.300

ลินเนอร์ ซึ่งเป็นผู้บุกเบิกเกี่ยวกับกระบวนการทำให้ทันสมัยก็ได้ทำการศึกษาศังคมที่
กำลังเปลี่ยนผ่านจากสังคมแบบดั้งเดิมมาสู่สมัยใหม่ โดยทำการศึกษากับ 6 ประเทศในตะวัน

ออกกลาง คือ อิหร่าน อียิปต์ เติร์ก ซิเรีย เลบานอน และจอร์แดน ก็ไต่กล่าวไว้ว่า (14 : 56) ระบบการสื่อสารเป็นทั้งครรชนและตัวนำในการเปลี่ยนแปลงระบบสังคม

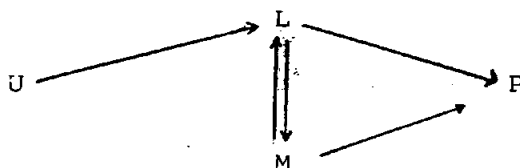
หลังจากการวิเคราะห์ประวัติศาสตร์ของกระบวนการทำให้ทันสมัยในประเทศตะวันออกกลาง คาเนียล เลินเนอร์ ได้พบว่า (14 : 54-65) กระบวนการทำให้ทันสมัยเกิดขึ้นเป็น 3 ขั้นตอน โดยการพัฒนาจะเริ่มจากการทำให้เป็นเมือง (Urbanization) เป็นสิ่งแรก เพราะเมืองเท่านั้นที่จะพัฒนาทักษะที่ซับซ้อนและทรัพยากรซึ่งจะนำไปสู่ลักษณะของเศรษฐกิจอุตสาหกรรมสมัยใหม่ เมื่อสังคมพัฒนาจนมีลักษณะเป็นเมืองแล้วก็จะเกิดการพัฒนาอีก 2 ขั้นตอน คือ การพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ กับการเติบโตของสื่อมวลชน ซึ่งทั้งสองนี้มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน จากปฏิกริยาสัมพันธ์ของปัจจัยเหล่านี้จะช่วยให้เกิดสถาบันที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งได้แก่ สถาบันทางการเมือง โดยการออกเสียงเลือกตั้งผู้บริหารและกำหนดนโยบายด้วยการฟังความคิดเห็นจากประชาชน

จากการศึกษาของ คาเนียล เลินเนอร์ นี้ เฟรย์ (Frey) ได้เสนอเป็นแผนภาพแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรตามแนวคิดของ เลินเนอร์ ไว้ดังนี้ (24 : 413)

ภาพ A แบบเบ้องตนของ เลินเนอร์ แสดงให้เห็นกระบวนการพัฒนาสู่สมัยใหม่

ภาพ B แบบของ เลินเนอร์ แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างการรู้หนังสือกับการเปิดรับสื่อมวลชน

U = Urbanization	=	สภาพความเป็นเมือง
L = Literacy	=	สภาพการรู้หนังสือ
M = Mass Media Exposure	=	การเปิดรับสื่อมวลชน
P = Participation	=	การมีส่วนร่วม

จากข้อมูลทางประชากรศาสตร์ทำให้ เลินเนอร์ มีความเห็นว่า (14 : 59 - 62) เมื่อใดที่ประเทศได้มีการทำให้เป็นเมืองเกิดขึ้น 10% อัตราการอ่านออกเขียนได้จะเริ่มขยายตัวไปด้วยกัน จนกระทั่งการทำให้เป็นเมืองเกิดขึ้น 25% แล้ว การอ่านออกเขียนได้ก็ขยายตัวสูงขึ้นต่อไปโดยอิสระ โดยไม่ต้องอาศัยการเจริญเติบโตของการเป็นเมือง

จากการวิจัยของ อเล็ก อินเคลเลส เกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้คนมีลักษณะสมัยใหม่พบว่า การเปิดรับสื่อมวลชนนั้นทำให้บุคคลมีลักษณะสมัยใหม่มากขึ้นกว่าเดิม 14 : 59 - 62) ปัจจัยสำคัญนอกจากสื่อมวลชนก็คือ การศึกษาและประสบการณ์ในโรงงานอุตสาหกรรม

เจมส์ เอ็น โมเซล (James N. Mosel) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการเปิดรับสื่อมวลชนกับกระบวนการเรียนรู้ทางด้านการเมืองและคุณลักษณะทางจิตวิทยา ซึ่งถือว่าเป็นคุณลักษณะของบุคคลในสังคมสมัยใหม่ด้วย การศึกษาค้นคว้านี้ได้จัดทำขึ้นหลายห้องที่ซึ่งมีห้องที่บางชั้นรวมอยู่ด้วย ผลการศึกษาปรากฏว่า (25 : 184 - 228)

การขยายตัวของชุมชนนคร (Urbanization) มีผลโดยตรงต่อการรู้หนังสือ การเปิดรับสื่อมวลชนและคุณลักษณะทางจิตวิทยา (Self - potency) แต่มีผลเชิงลบต่อการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งหรือการมีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งนี้เพราะคนในกรุงเทพมหานครมีระดับการรู้หนังสือและมีการเปิดรับสื่อมวลชนมากกว่าต่างจังหวัด แต่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งน้อยกว่าคนในต่างจังหวัด

จาเวีย โภยาโอกะ (Javier Goyoga) และ กุซนี เกวลี ได้ทำการศึกษา ลักษณะสมัยใหม่ส่วนบุคคลในเขตเมืองในจังหวัดอยุธยาเมื่อปี พ.ศ. 2516 โดยใช้เกณฑ์การวัดลักษณะสมัยใหม่ของ โจเซฟ เอ คาล พบว่าบุคคลใดที่มีการติดตามข่าวสารจากสื่อมวลชน

ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวิทยุ หนังสือพิมพ์ ฯลฯ บุคคลเหล่านี้จะมีแนวโน้มที่จะมีค่านิยมสมัยใหม่มากกว่าบุคคลที่ไม่ค่อยสนใจติดตามสื่อมวลชน (26 : 21)

ศิริชัย ศิริภายะ (27 : 155) ได้ทำการวิจัยเรื่องสื่อมวลชนเพื่อการพัฒนาในเขตเมืองปทุมธานี โดยศึกษาเฉพาะอำเภอคลองหลวงและอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี เมื่อ พ.ศ. 2525 พบว่า ความมากน้อยของการเปิดรับสื่อมวลชนขึ้นอยู่กับความแตกต่างของค่านิยมสมัยใหม่ ระดับการศึกษา อาชีพ ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและระดับสถานภาพทางเศรษฐกิจของประชาชน

สุรียา วีรวงศ์ (28 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา "ลักษณะสมัยใหม่" โดยการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างชุมชนหมู่บ้านกับชุมชนเมืองภายในจังหวัดชลบุรีและพบว่า คนในเขตเมืองเป็นบุคคลที่มีแนวโน้มจะเป็นคนสมัยใหม่มากกว่าคนในชนบท แต่บุคคลที่มีการเปิดรับสื่อมวลชนหลาย ๆ ประเภท ทั้งวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ ไม่ว่าจะเป็นบุคคลที่อยู่ในเขตเมืองหรือชนบทก็จะมีแนวโน้มว่าจะเป็นบุคคลสมัยใหม่มากกว่าในเรื่องระยะเวลาการเปิดรับสื่อมวลชน สรุปได้ว่า ผู้รับฟังข่าวสารจากวิทยุเป็นประจำวันจะเป็นผู้ที่มีค่านิยมสมัยใหม่ในระดับสูงและมีลักษณะสมัยใหม่มากกว่าผู้รับฟังวิทยุประเภทนาน ๆ ครั้ง

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (29 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาสังคมแบบดั้งเดิมที่กำลังเปลี่ยนแปลง โดยศึกษาหมู่บ้าน 2 แห่ง ในจังหวัดขอนแก่น ในการศึกษาได้แบ่งระดับสังคมเป็น 3 ระดับ คือ แบบประเพณีแบบดั้งเดิม (Tradition) ชั้นเปลี่ยนผ่าน (Transitional) และขั้นทันสมัย (Modern) จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนไปสู่ความทันสมัยทางจิตใจของชาวชนบทในขั้นทันสมัย ได้แก่ ประสพการณ์การทำงาน การท่องเที่ยว สำหรับปัจจัยระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับความทันสมัยด้วย แต่ไม่มากนักและปัจจัยด้านการศึกษาพบพบว่า ชาวชนบทที่มีจิตใจทันสมัย จะมีการเปิดรับข่าวสารบ่อย ๆ

สรรครวี กษาชีวะ (30 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ของพฤติกรรมการสื่อสารกับความทันสมัยของประชาชนในท้องที่บางชั้น เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร เมื่อ พ.ศ. 2523 พบว่า การเปิดรับสื่อมวลชนเป็นปัจจัยสำคัญต่อการทันสมัยของบุคคลโดยสำคัญ

เป็นอันดับแรก อันดับที่ 2 ได้แก่ การสื่อสารระหว่างบุคคล อันดับที่ 3 ได้แก่ การศึกษา และสรุปว่ายิ่งบุคคลมีการเปิดรับสื่อมวลชนมากขึ้นมีการศึกษาสูงขึ้น บุคคลนั้นจะมีความทันสมัยมากขึ้นด้วยและยังพบว่า การสื่อสารกับบุคคลภายนอกสังคมมีความสัมพันธ์กับความทันสมัยอย่างมีระดับนัยสำคัญ เมื่อพิจารณาทั้งสองกลุ่มอาชีพ คำนึงจะเห็นได้ว่าการสื่อสารกับบุคคลภายนอกสังคมอยู่ในระดับสูง ความทันสมัยก็จะมีมากขึ้นตามไปด้วย

พจน์ เขยจรรยา (31 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับความเป็นเมือง การเปิดรับข่าวสารและความทันสมัยของประชาชน ศึกษากรณีประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อ พ.ศ. 2524 และพบว่า ทั้ง 3 ตัวแปรนี้มีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ ถ้าท้องถิ่นมีระดับความเป็นเมืองสูงขึ้น ประชาชนจะเปิดรับข่าวสารมากขึ้นและการเปิดรับข่าวสารนี้เองจะช่วยให้ประชาชนมีความทันสมัยมากขึ้นด้วย

ผ่องลักษณ์ จิตต์การุณ ได้ทำการศึกษาเปิดรับสื่อมวลชนกับ "ความทันสมัย" ของนักศึกษาที่มีผลสำคัญทางการเรียนต่างกัน โดยทำการศึกษาในกลุ่มนักศึกษาศรีปทุมมาปีที่ 2 หลักสูตร 2 ปี (2524 - 2525) วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม พิษณุโลก พบว่า (32 : 69 - 70) การเปิดรับสื่อมวลชนไม่มีความสัมพันธ์กับความทันสมัย โดยนักศึกษาส่วนใหญ่มีความทันสมัยอยู่ในระดับปานกลางและมีการเปิดรับสื่อมวลชนในระดับกลาง

X จากการศึกษานักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อมวลชน ส่วนมากจะเห็นว่าต่างมีความเห็นสอดคล้องกันว่า (33 : 16 - 17) สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือ (tools) ที่มีอำนาจการชักจูงโน้มน้าวจิตใจ (persuasive power) อย่างมาก หน้าที่สำคัญของสื่อมวลชนในการพัฒนาประเทศจึงอยู่ที่การชักจูง (persuasion) ให้ประชาชนในประเทศค่อยพัฒนาละทิ้งความเชื่อ ทศนคติและค่านิยมแบบโบราณนั้นเสียแล้วหันมารับเอาความเชื่อ ทศนคติและค่านิยมสมัยใหม่